

VÄLIKYSYMYS 7/2012 vp

Kuntauudistus ja lähipalveluiden turvaaminen

Eduskunnalle

Hallitus on ominut valmisteluvallan kuntauudistuksessa

Kataisen hallitus on ilmoittanut toteuttavansa koko maan laajuisen kuntauudistuksen. Hallitus on halunnut ottaa täyden valmisteluvastuun kuntauudistuksesta sysäämällä opposition uudistuksen valmistelusta kokonaan syrjään. Tällainen poikkeuksellinen toimenpide antaa ymmärtää, että hallituksella on vahva näkemys ja vesiselvät perustelut siitä, miten ja miksi kuntauudistus tulee toteuttaa.

Kuntauudistus on hallituksen pöytälaatikossa valmiina

Uudistuksen pohjana toimiva rakennelaki annetaan eduskunnalle siten, että se tulisi voimaan jo 1.5.2013. Käytännössä tuohon ajankohtaan on aikaa siis noin seitsemän kuukautta. Se tarkoittaa sitä, että eduskunta saanee historiallisen massiivisen rakennelain käsiteltäväkseen viimeistään helmikuussa 2013 eli noin neljän kuukauden kuluessa, ja se taas tarkoittaa sitä, että rakennelaki on hallituksen pöytälaatikossa allekirjoitusta vaille valmiina.

Valmisteluvallasta seuraa valmistelu- ja esittelyvastuu

Kunnille hallitus on luvannut kuntauudistuksesta toisen kuulemiskierroksen vielä tänä syksynä. Ongelmana vain on, että hallitus ei kerro ja perustele, millaista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta se maahamme ajaa. Kuntien ja kunta-

laisten on vaikea ottaa kantaa asiaan, kun kuntauudistuksen keskeinen kysymys eli se, miten palvelut ja niiden saatavuus ja saavutettavuus pystytään turvaamaan, on hallituksella itselläänkin auki. Hallituksella, joka on halunnut omia valmisteluvallan asiassa, on esittelyvastuu, ja nyt on tullut sen vastuun kantamisen aika. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä vastuunkantamisen laiminlyömistä, ja siksi nostamme kissan pöydälle niin eduskunnassa kuin myös kunnissa.

Perussuomalaisten armonaika hallitukselle käy vähiin

Kuntiin, joita hallitus haluaa nyt kuulla, valitaan 28.10.2012 uudet päättäjät. Jos hallitus haluaa korostaa kunnallista demokratiaa muutenkin kuin vain juhlalpuheissa, sen tulee tuoda julki esityksensä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennelainsäädäntöä ajoin ennen ennakkoonestuksen alkua eikä vasta vuoden lopussa tai ensi vuonna, kuten on annettu ymmärtää. Yleensä kunnissa juuri kunnanvaltuustot ovat niitä tahoja, jotka antavat valtioneuvostolle vastauksen tällaisissa tilanteissa. Jotta kuntalaiset voivat valita oikeat henkilöt päättämään tulevaisuudestaan, tulee heillä olla tiedossa ehdokkaiden mielipide hallituksen kuntauudistuksesta. Se taas edellyttää, että hallitus lyö uudistuksensa rehdisti pöytään kaiken kansan ja kunnallisvaaliehdokkaiden arvioitavaksi. Kun otetaan huomioon hallituksen eduskunnallekin tiedottama tiukka aikataulu uudistuksessa, on oppositiolla oikeus ja velvollisuus nyt perätä hallitukselta selkeää vastausta.

Jos sitä ei ennen kunnallisvaaleja saada, on se merkki siitä, että hallitus tietoisesti piilottelee esitystään, ja jos näin on, voivat kuntalaiset vetää siitä johtopäätöksensä.

Vahvan peruskunnan käsite hallituksen kuntapolitiikan mantrana

Hallituksen kesäkuussa antaman tiedonannon mukaan tämän vuoden loppuun mennessä esiteltävä ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon rakennelaksi lähtee siitä, että se tukee hallituksen kuntauudistusta. Niin ikään kuntalain uudistamisen ja valtiosuuslain uudistamisen perusteena on se, että ne tukisivat hallituksen kuntauudistusta. Kaikki isot lakiuudistukset kuntauudistuksessa on siis alistettu hallituksen hallinnolliselle pyrkimykselle luoda maamme vahvoja peruskuntia. Vahvat peruskunnat tarkoittavat hallituksen mielestä nykyistä isompia kuntia, sillä vaikka kunta olisi taloudellisesti vahva ja tehokas, se ei ole hallituksen mielestä vahva peruskunta, jos se järjestää peruspalveluita yhdessä toisten kuntien kanssa. Näin on, vaikka ylikunnallisen yhteistyön takana saattaa käytännössä olla vain edellisen hallituksen Paras-hanke, joka velvoitti kunnat moiseen. Ensin on siis tehty yksi uudistus, jolla sitten perustellaan seuraavaa. Hämmennys, joka kuntalaisten keskuudessa vallitsee, on enemmän kuin ymmärrettävää. Yhä useampi kuntalainen kysyy, voiko mihinkään enää luottaa. Hallituksen ruokkima epäluottamuksen kierre on omiaan passivoimaan kuntalaisia, mutta se lienee hallituksen tarkoituskin. Mikään ei ole vallan väärinkäyttäjälle parempi ystävä kuin uskonsa järjestelmään menettänyt hallintoalamainen.

Kuntalaisten saatava lakisääteiset palvelut kunnan koosta riippumatta

Perussuomalaisten mielestä vahva peruskunta on sinänsä hyvä tavoite, mutta yksin se ei voi toimia kuntarakennepolitiikan lähtökohtana, kuten nyt tapahtuu. Myöskään kaupunkikeskusten paisuttaminen muun asutuksen kustannuksella, hallituksen kielellä "yhdyskuntarakenteen tiivistäminen", ei voi olla kuntapolitiikan lähtökohtana.

Julkisen sektorin tehokkuustilastoissa monet Suomen pienimmät kunnat ja suurimmat kaupungit ovat samaa sarjaa, mutta se ei Perussuomalaisten mielestä tarkoita, että suurimmat kaupungit kannattaisi pilkkoa pienemmiksi hallinnollisiksi yksiköiksi ja nykyiset pienimmät kunnat automaattisesti liittää suurempiin kuntiin. Jos uudistuksia halutaan tehdä, tulee lähtökohtana olla palveluiden, niiden määrän ja laadun sekä saavutettavuuden turvaaminen joka puolella Suomea. Se edellyttää valtiosuuspolitiikan palauttamista entiselle tasolleen ja joidenkin valtiosuuksien korvamerkitsemistä, jotta valtion rahat käytetään siihen, mihin ne on tarkoitettukin. Jos tämä ei auta, tekevät pienimmät kunnat ajan oloon itse liittymispäätöksensä sitten, kun niiden aika on. Vaikka vuosikymmenen tai kahden päässä oleva todennäköinen liittymistarve olisi jo nyt ennustettavissa, se ei Perussuomalaisten mielestä tarkoita, että liittyminen suurempaan kuntaan tulisi toteuttaa jo nyt. Se on sama kuin jos myisi kotinsa 60-vuotiaana ja muuttaisi palvelutaloon, kun sinne kuitenkin joskus joutuu menemään.

Hallitus on myös selvityksen velkaa siitä, millaisia hyötyjä ja haittoja viime vuosina tai aiemmin tehdyistä kuntaliitoksista on kuntaliitosalueille ja niiden asukkaille seurannut.

Hallituksen valtiosuuspolitiikalla hiillostetaan kuntia liittymään yhteen

Kataisen hallituksen tähän asti harjoittama valtiosuuspolitiikka ei ole missään vaiheessa perustunut kuntalaisten palvelutarpeeseen, koska peruspalvelujen valtiosuuksia kunnilta on leikattu rajusti ja leikkausten suuruus on kehyskaudella 2012—2015 yhteensä huikeat 3 399 miljoonaa euroa. Palkkamenoiksi muutettuna se tarkoittaisi peräti n. 100 000 henkilötyövuoden vähentämistä peruspalveluista, lähinnä perusturvasta, hoito- ja vanhuspalveluista sekä opetustoimesta. Toinen raju esimerkki hallituksen keskittämispolitiikasta oli kiinteistöveron poistaminen verotulontasausjärjestelmästä. Se tehtiin, koska hallitus halusi vastata kuntalaisten palvelutarpeeseen — suurimmissa kaupungeissa, ei koko maassa. Kyse on keskittämisideologiasta ja uskosta, että

aiemmasta poiketen jatkossa "suurkaupungit" toisivat uutta syketä ja positiivisempaa näkymää Suomen talouteen. Todellisuus on, että maa-seudun mahdollisuudet menetetään ja kaupungit tukehdutetaan uusiin julkisiin investointeihin samaan aikaan, kun työntekijät nääntyvät jatkuvan muutostieteiden edessä.

Hallitus on omalla kapulakielellään ilmoittanut, että jatkossa se haluaa vähentää kuntien riippuvuutta valtionosuuksista. Suomeksi sanottuna hallitus siis haluaa, että kunnat tulisivat toimeen vähemmällä valtionosuuksilla. Se johtaa mielialaiseen ihmisten maaltapakottamiseen, kun pienen kunnan joutuessa lopettamaan toimintansa ja liittyessä suureen kuntaan ei valtionosuuksien taso alueella samassa suhteessa lisäänny ja näin lähipalvelut joudutaan ajamaan alas. Keksimänsä ongelman hallitus ulkoistaa kunnan- ja kaupunginvaltuutettujen ratkaistavaksi, ja perään heitetään porkkanarahoiksi kutsutut kipurahat.

Kuntien talousahdinko johtuu hallituksen valtionosuusleikkausten lisäksi valtaosin siitä, että valtio on vuosien saatossa lisännyt kunnille uusia velvoitteita, joihin valtio ei ole osoittanut riittäviä määrärahoja. Niinpä kuntakentän velkamäärä onkin peräti kaksinkertaistumassa vuosien 2011—2016 välisenä aikana.

Kunnallisvaaleista kansanäänestys lähipalveluista ja -demokratiasta

Koska hallitus edellä olevasta huolimatta antaa tällä hetkellä ymmärtää, että kuntauudistus olisi yhä valmistelun alla ja auki, esitämme me perussuomalaiset täällä valtakunnan tasolla uudistuksen valmistelun poisottamista hallitukselta ja valmistelun aloittamista parlamentaariselta pohjalta kaikkien eduskuntapuolueiden kesken koskien kuntauudistuksen kaikkia mahdollisia lakiuudistuksia. Tämä on vielä mahdollista, jos keran mitään ei ole lyöty lukkoon.

Jos tämä ei sovi, siirtyy pallo kunnille ja siellä erityisesti hallituspuolueiden kunnallisvaaliehdokkaille. Heillä on oltava vastaukset valmiina kuntalaisille, miten he voivat hyväksyä hallituksen ajaman politiikan ja edustaa sitä kunnissa.

Perussuomalaiset ovat tarjonneet hallitukselle yhteistyön kättä, mutta hallitus on katsonut oikeudekseen ilman perusteluja torjua yhteistyötärjouksen. Emme halua kuntiin vastaavanlaista hallintokulttuuria edustavia ja pönkittäviä päättäjiä, joten peräämme nyt muutosta myös Suomen kuntiin.

Hallitus on toimillaan kovaa vauhtia tekemässä kunnallisvaaleista paitsi yleispoliittisen linjavalalin suhteessa harjoitettuun europolitiikkaan, myös kansanäänestyksen, jossa ääni hallituspuolueiden ehdokkaille on ääni järjettömälle keskittämislle ja sokealle luottamukselle. Kyseenalaistamalla hallituksen politiikan Perussuomalaiset haluaa lähettää Suomen kuntiin vahvan viestin siitä, että kunnat ja kaupungit eivät jää kunnallisvaalien jälkeen yksin taistelemaan hallituksen pakkovaltaa vastaan.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miksi hallitus on sysännyt opposition poikkeuksellisesti syrjään kuntauudistuksen keskeisestä valmistelusta, niin että kaikki eduskuntapuolueet ovat edustettuina vain kuntalain kokonaisuudistuksen parlamentaarisessa seurantarhymässä,

aikooko hallitus tuoda kuntarakenneudistukseensa liittyvän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen mallin ja perustelut julki ennen kunnallisvaaleja 2012, jotta lähidemokratia toteutuisi vaaleissa mahdollisimman hyvin,

miten hallitus aikoo turvata lakisäätelliset lähipalvelut koko maassa, kun se samaan aikaan heikentää kuntien rahoituspohjaa,

miten hallitus perustelee keskittämisen ja suurkuntalinjaansa suhteessa tietoon, että Suomen väkirikkaimmissa suurissa kaupungeissa julkisen sektorin kustan-

VK 7/2012 vp — Vesa-Matti Saarakkala /ps ym.

nustaso voi olla yhtä korkea kuin pienimmissä kunnissa ja

onko hallituksella tietoa viime vuosina syntyneiden suurkuntaliitosten vaiku-

tuksista kuntalaisten arkeen ja palveluihin sekä tietoa siitä, onko liitoksilla saatu aikaan tehokkuutta palveluissa?

Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 2012

Vesa-Matti Saarakkala /ps
Juho Eerola /ps
Ritva Elomaa /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Jussi Halla-aho /ps
Lauri Heikkilä /ps
James Hirvisaari /ps
Reijo Hongisto /ps
Olli Immonen /ps
Ari Jalonen /ps
Anssi Joutsenlahti /ps
Johanna Jurva /ps
Arja Juvonen /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Pentti Kettunen /ps
Kimmo Kivelä /ps
Osmo Kokko /ps
Laila Koskela /ps
Jari Lindström /ps
Maria Lohela /ps

Anne Louhelainen /ps
Pirkko Mattila /ps
Lea Mäkipää /ps
Hanna Mäntylä /ps
Martti Mölsä /ps
Mika Niikko /ps
Jussi Niinistö /ps
Pentti Oinonen /ps
Tom Packalén /ps
Pirkko Ruuhonen-Lerner /ps
Timo Soini /ps
Ismo Soukola /ps
Maria Tolppanen /ps
Reijo Tossavainen /ps
Kaj Turunen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Pertti Virtanen /ps
Ville Vähämäki /ps
Juha Väätäinen /ps